

R

OLUUA

IN

W

ORD

EN

B

ELD.

Te duce ad Christum

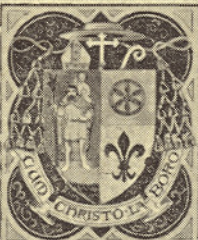
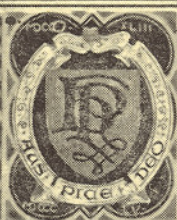
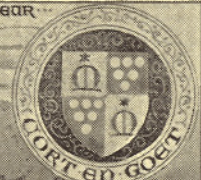
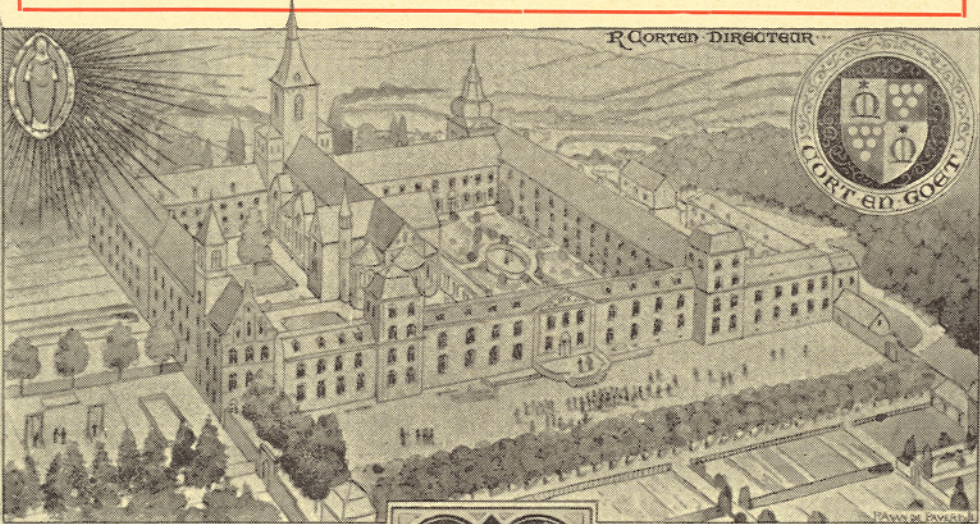

Riether
AD
MCXVIII

ROLDUC in Woord en Beeld.

Erpo
AD
MCXII

Geschiedenis der Abdij en der
Onderwijs-inrichting bewerkt ten
voordeele der Abdijkerk door Dr.
R. Corten / Directeur der scholen
van Rolduc / voortgezet van 1893
door A. M. O. Ruyten / Leraar.

Aan

Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid

Mgr. Josephus Hubertus Drehmanns,
Bisschop van Roermond;

Aan

alle Leeraren en Leerlingen van voorheen en nu, aan
alle Weldoeners en Vrienden van Bolduc

met erkentelijke hoogachting opgedragen.

WEST-FAÇADE. ROLDUC.

Een Woord vooraf.

ONS doel bij het uitgeven dezer geïllustreerde geschiedenis is den lezer bekend: den oud-leerlingen van Rolduc eene rijke gedachtenis in woord en beeld aan te bieden van de Inrichting, waarin zij hunne jongelingsjaren in deugd en vreugd hebben doorgebracht.

Dat wij ons plan konden verwezenlijken, danken wij in de eerste plaats aan de bereidwilligheid van Rolduc's vrienden, die door het groot aantal teekeningen ons onmiddellijk in staat stelden, tot de kostbare uitgave zonder bezwaar of bedenking over te gaan.

Hun allen onze oprechte erkentelijkheid!

Verder rekenen wij het ons ten plicht, onzen dank te betuigen aan onze twee medewerkers bij het schrijven dezer monographie, aan de weleerwaarde, zeergeleerde Heeren Alf. Ruyten en Willem Goossens, van welke de eerste niet alleen de geschiedenis van ons Seminarie van 1893 tot heden voortzette (zie bl. 34—40 en 186—202), maar ook de Latijnsche verzen in het Nederlandsch overbracht en in de geheele bewerking ons steeds met raad en daad ter zijde stond, terwijl de Heer Goossens, tijd noch moeite sparend, alles wat er maar in boeken of bescheiden over het oude Cloosterrade te vinden was, ijverig opspoorde, en ons bij elke gelegenheid de hooggewaardeerde en onontbeerlijke hulp zijner degelijke en uitgebreide paleographische en geschiedkundige kennis trouw verleende.

Ook brengen wij hulde aan de vriendschappelijke medewerking van Dr. Cuijpers en Can. Goebbels, die op architecturaal gebied, aan Jhr. V. de Steurs, F. A. J. Flament, aan de Archivarissen van 's Gravenhage, Brussel, Luik, Aken, Dusseldorf, en niet het minst aan den weleerw. Heer H. Hanssen, die

ons bij het raadplegen en overschrijven der Archieven zoo welwillend ten dienste stonden.

Voor het opnemen der vele photographieën, ook in ver afgelegene plaatsen, zorgde met de grootste onbaatzuchtigheid de Heer L. Werry te Kerkrade, terwijl de jeugdige kunstenaar Victor Schols uit Maastricht met evenveel ijver als kundigheid de zinco-clichés vervaardigde. Aan de kunstige pen van den Heer R. van de Pavert danken wij de teekening van titelblad en hoofdstijlen. De door ons aangegeven motieven dezer teekeningen willen wij even ophelderen.

Bl. 3. Gelijk Abraham in Chaldea de stem van God hoort: «*exi de terra tua et veni in terram quam monstravero tibi.* Verlaat uw vaderland en ga naar het land, dat Ik u toonen zal,» zoo hoort Ailbertus de stem des Heeren, die hem beveelt de heerlijkheid Antoing en de stiftsschool te Doornik te verlaten en als pelgrim het land van Rolduc, hem in een droomgezicht getoond, op te sporen.

Bl. 13. Naast de teekening der crypte leest men woorden uit het Boek Genesis, XXVIII, 22: *Lapis iste quem erexi vocabitur domus Dei.* De steen, dien ik opgericht heb, zal Gods huis genoemd worden.

Mocht niet Ailbertus, toen hij bij het bouwen der crypte tevens den eersten steen legde der Abdij, waar gedurende zoovele eeuwen Gods woord verkondigd en Gods altaargeheimenissen gevierd zouden worden, met Jacob uitroepen, dat die heilige plaats den naam van Gods Huis zou dragen?

Blz. 24. Rondom het medaillon, waarin de geres-taureerde kerk in oost-westelijke richting geteekend is, slingert zich tusschen welige palm- en cedertwijgen de tekst uit de Liturgie der Kerkwijding: *Benedicti qui aedificaverint te.* Geze-

gend zij, die u gebouwd zullen hebben. In allen, die tot het herbouwen der kerk meegewerkt hebben, mogen de woorden der Schrift vervuld worden: *Justus ut palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur*. De gerechte zal bloeien als de palmboom en zich vermenigvuldigen als de ceder van den Libanon.

Bl. 76. De fries zinspeelt op de kloostergeloften. In den open pandtuin staat het beeld der Moedermaagd omringd van bloeiende leliën, symbool der kuischheid; tusschen de ranken van den gesnoeiden en met druiven beladen wijnstok, waarin wij een beeld zien van de versterving en de gehoorzaamheid, zonder welke het geestelijke leven geen vruchten draagt, maar den wilden ongesnoeiden wijnstok gelijkt, die in ijdel loof en ranken opschiet, fladdert de musch, de arme grauwe monnik (*moineau* — *diminutif de moine*. Littré) die op onze hoeven en akkers, aan de deur en het raam onzer huizen het dagelijksch brood bedelt.

De woorden: « *Erant perseverantes cum Maria*. Zij waren volhardend met Maria, » zijn genomen uit de Handelingen der Apostelen en hebben betrekking op het feit dat de Rolducsche Abdij, destijds Cloosterrade genaamd, onder de bijzondere bescherming van Maria stond. Een vergelijking van de reguliere Kanunniken met de Apostelen was niet opvallend. *Erant et Apostoli*, zoo heette het, *Canonici sub Abbate Jesu*. Ook de Apostelen waren Kanunniken onder hun Abt Jezus.

Bl. 150. De fries geeft den oostelijken gevel van Rolduc met het wapen van Mgr. C. van Bommel, Bisschop van Luik. De gedurende vijf en twintig jaren onbewoonde en verlaten Abdij biedt nu, bij haar herleven als Seminarie, den aanblik van een vroolijk landschap met bloeiende boomen en struiken, frissche waterbronnen en grazend vee. De tekst « *Laetabitur deserta et exultabit solitudo* » is een verkorting van Isaias Hoofdst. XXXV 10:

De woestenijs zal zich verblijden,
De dorre landstreek jublen luid;
Haar hart zal zich van vreugd verwijden
En botten als een lelie uit. (G. Jonkbloet. S J.)

Bl. 164. Dezelfde gedachte is voortgezet. De oostelijke gevel is hier door den westelijken vervangen, omdat deze onder het bestuur van het Seminarie van Roermond voltooid werd. Het landschap blijft schitterend van leven en vreugde.

Ter woestenijs wellen wateren
En beken in de wildernis;
De bronnen zullen vreugde schateren,
De golfjes hupplen door het lisch. (Ibidem.)

en, gelijk de dorstende herten zich laven aan de levende waterbronnen, zoo lescht de jongeling den dorst zijner ziel aan de breede stroomen van alle bovennatuurlijke en natuurlijke kennissen, die hem in rijke golven toevloeien: « *inebriabuntur ab ubertate domus tuae*. Zij zullen verzadigd worden van den overvloed van uw huis. » Ps. XXXV, 9.

Nog een woord ten slotte over den uiterlijken vorm en stoffeering van het boek.

De strenge, sobere, maar daarom niet minder artistieke uitvoering van den druk, strekt de snelpersdrukkerij van het St.-Gregoriushuis te Utrecht tot hooge eer, te meer daar geen egoïstisch winstbejag maar zuivere kunstliefde de drijfveer was van den moeilijken, met groote zorgvuldigheid en taai geduld volbrachten arbeid.

Bij het samenstellen van ons werk maakten wij gebruik van een groot aantal handschriften, charters, bescheiden en brieven, die in het archief van het Seminarie Rolduc bewaard worden en bijna alle uit het voormalig archief der Abdij afkomstig zijn.

Onder de handschriften vermelden wij:

1. *Annales Rodenses* tot 1700. Een eigenhandig door den Abt Heijendal geschreven exemplaar en uitgebreider dan de uitgave van Lavalleye, die een handschrift, dat in het Klein Seminarie te S. Truijen bewaard wordt, benuttigd heeft (Deel VII van de *Histoire du Limbourg* door S. P. Ernst).

2. *Notitia status, rerum, negotiorum, praerogativarum... monasterii Rodensis pro instructione abbatum*. Dit zeer merkwaardig handschrift is evenals het volgende door den Abt Heijendal vervaardigd.

3. *Historia reformationis monasterii Rodensis*.

4. *Compendiosa narratio rerum aliquot ad historiam abbatiae Rodensis spectantium* door den Secretaris van den Abt Haghén.

5. *Liber actuum capitularium abbatiae Rodensis*.

6. *Memorieboek der Abten Wormbs en Stralen 1559—1613*.

Een bezoek aan de bibliotheek der Paters Bollan-

disten te Brussel, aan de Rijksarchieven te 'sGravenhage, Maastricht, Brussel en Luik, gaf ons de gelegenheid kennis te nemen van een aantal zeer belangrijke stukken, die op de Abdij betrekking hebben, en door de welwillendheid der Pruisische Regeering werden wij in staat gesteld. het *Diarium rerum memorabilium abbatiae Rodensis 1740—1772* uit het Staatsarchief te Aken te kunnen raadplegen.

Daarenboven hebben de volgende werken ons grooten dienst bewezen:

Acquoy (J. G. R.) Het klooster Windesheim en zijn invloed, Utrecht 1875—1880. Deel III.

Acta Sanctorum. Mens. Sept.

Daris (Jos.) *Notices historiques sur les églises du diocèse de Liège. Tome XV. Liège 1894.*

Dietsche Warande 1855.

Ernst (S. P.) *Histoire du Limbourg publ. par La-valleye. Liège 1837—1852.*

Foppens (J. F.) *Historia episcopatus Silvaeducensis. Brux. 1721.*

Franquinet (G. D.) *Beredeneerde Inventaris der oorkonden en bescheiden van de Abdij Kloosterrade... berustende op 't prov. archief van Limburg, Maastricht, 1869.*

Habets (Jos.) *Geschiedenis van het tegenwoordig bisdom Roermond. Roermond 1875—1892 3d.*

Hélyot. *Histoire des ordres monastiques, religieux et militaires. Paris 1714—19. Deel II.*

Hezenmans (J. C. A.) *Drie addijen uit de XIIe eeuw. Amsterdam 1874.*

Kersten. *Journal historique et littéraire Liège. Deel 14.*

Lennartz. *Die Augustiner-Abtei Kloosterrath.*

Moll (W.) *Kerkgeschiedenis van Nederland voor de Hervorming. Arnhem. Utrecht 1864—1871.*

Neujean (F. P.) *Notice historique sur l'abbaye de Rolduc. Aix-la-Chapelle 1868.*

Noppius (J.) *Aacher Chronick. Kölln 1632.*

Oudheden en Gestichten van de bissch. stad en Meijerije van 'sHertogenbosch, 1742.

Pothast. (B. A.) *Annales de Rolduc depuis le 1 du mois de mai 1843, manuscrit.*

Revue de l' Art Chrétien 1892. Historique de la fondation de l'abbaye de Rolduc par P. J. H. Cuijpers.

Schutjens. *Geschiedenis van 't bisdom van 'sHertogenbosch. Deel V.*

Slee. (J. C. van) *De Kloostervereeniging van Windesheim. Leiden 1874.*

Sloet (W.) *Oorkondenboek der graafschappen Gelre en Zutfen, tot 1228. 'sGravenhage 1876.*

N. B. Ofschoon de Abdij gedurende de middeleeuwen onder den naam Cloosterrade en Roda bekend stond en slechts in lateren tijd den tegenwoordigen naam Rolduc (Rode-le-Duc) ontving, hebben wij ons in deze geschiedkundige schets aan dat onderscheid van tijd niet gehouden.

ROLDUC, 24 Juni, 1902.

Auspice Deo!